

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS DER
WINDHONDEN.

DOOR

G. DE VOOGT.

Tot de oudste hondenrassen en vooral tot die weinige welke bijna geen gedaante- of vormverandering ondergingen, behoort het ras der windhonden.

Veranderden, zoo goed als alle overige rassen, wat grootte, beharing of lichaamsvormen aangaat, de windhonden, voornamelijk de gladharige van den tegenwoordigen tijd, zijn in geen enkel opzicht verscheidend van de windhonden der Romeinen en slechts weinige, voor zooverre na te gaan, van de snelloopende jachthonden der oude Egyptenaren zelf.

De oorzaak hiervan is dat de windhond steeds bij alle volken en onder alle omstandigheden gefokt en gehouden werd als snel gaande hond, en dus zijn bouw daarvoor geschikt moest blijven.

De andere jachthondenrassen veranderden naarmate het grof-wild, het waterwild, de wolven, enz. gejaagd werden in bosch- of waterrijke streken, over vlak of bergachtig land, te voet of te paard, met de boog of met het vuurwapen en naarmate dat wild allengs uit de door de menschen gecultiveerde streken week, uitstierf of niet meer gejaagd werd.

Zoo men weet, dat in Groot-Brittanje de beren omstreeks 500 — 1000 jaar n. Chr. uitstierven, doch thans nog in de Vogezen, in de Pyreneeën en in eenige andere streken van Midden- en Zuid-Europa aangetroffen worden en dat het rendier zich vroeger veel zuidelijker in groote troepen deed zien en gejaagd werd evenals de herten, met windhonden —

dan zal men begrijpen dat in verschillende landen verschillende invloeden werkzaam waren, om de vormveranderingen bij de jachthondenrassen te bespoedigen of te vertragen.

De windhond is, zooals gezegd is, wel een zeer oude soort hond, maar toch, en dat is zeer eigenaardig, niet die soort der getemde honden die de Kynoloog meent te moeten aanwijzen als 't meest den oorspronkelijken wilden hond, of zooals sommigen meenen, de oorspronkelijke stamhouders der *Canidae* nabijkomende.

Men neemt dan ook algemeen aan dat de windhondvorm kunstmatig gefokt is en een gebruiksvorm vertoont.

Daar nu bij de oude Egyptenaren, volgens gevonden afbeeldingen van op windhonden gelijkende dieren, vermoedelijk windhonden reeds gebruikt werden en 't bekend is dat in die tijden men vele wilde honden (jakhalsen, vossen, enz.) temde en zelfs daarmee jaagde, zoo is het zeer waarschijnlijk dat de half wilde honden van de groote Aziatische vlakten bij Bactrië en ten oosten van Perzië, die thans nog daar aangetroffen worden en een slanken vorm vertoonen, dikwerf zijn gebruikt en gekruist met de zware en niet snel genoeg gaande groote honden der Egyptenaren en zodoende die volken het meest er toe bijgedragen hebben om den windhond zijn bekenden gebruiksvorm te geven.

De Germanen fokten voornamelijk hun windhonden, nadat deze door de Romeinen eenigzins verwaarloosd of meer als luxe beschouwd werden, voor de jacht, doch bij hun steeds noordelijker indringen in de dichte bosschen, waar het grof-wild huisde, was hun oogmerk meer op grootte, sterkte en daardoor ook zwaarte gevestigd, dan wel op snelheid en slanke vormen.

Zij deden bijna 't omgekeerde van de oude Egyptenaren; want ze kruisten hun windhonden nu weder met de zware waak- en vechtdoggen, met de ruigharige groote doggen van Engeland en van het oude Griekenland en zodoende liep het ras der windhonden groot gevaar om zich op te lossen in een mengelmoes van allerlei soort van honden, die eerst in latere eeuwen zich weer duidelijker in afzonderlijke rassen laten verdeelen.

Toch echter, dank zij het eenmaal aangeboren talent voor snelheid, doorstonden de windhonden die sterk ingrijpende kruisingen met glans, en gingen niet onder.

Trouwens de Germaansche volksstammen behielden ook nog hier en daar hun echte windhonden, hetgeen af te leiden is uit de be-

naming *veltrus leporalis* en *veltrus leporarius* waaruit blijkt dat zij voor de hazenjacht gebruikt werden.

Over de genoemde Germaansche benamingen evenals over het Romeinsche *veltratus* en *veltratra* is heel wat geschreven en de geleerden hebben er een legio afleidingen uit getrokken¹. In latere tijden kregen bijna algemeen de benamingen winde, beizwinde, hirschwinde de overhand.

De beiz- of valkwinde diende voor de valkenjachten en in ons land sprak men in vroegere tijden van Wijnden, Zeelwinden, Bastaardwinden en Beschutters, zooals blijkt uit verschillende oude keuren, reglementen en placaten.

Een zeel winden doelde op het aantal. Zoo vind ik meestal daarvoor drie windhonden, doch steeds met een of meer andere soorten (spillioenen en bastaarden) aangegeven.

De Beschutters waren afgericht om het gevangen wild te verdedigen tegen de andere windhonden; dergelijke gedresseerde honden werden volgens CHOMEL met 100 à 200 gulden betaald.

Goede windhonden stonden bij de edellieden en aan de hoven der middeleeuwen in hoog aanzien en dorpers en minderen moesten zich meestal die luxe onttrekken. Trouwens hun hondenliefhebberij werd in alle opzichten beperkt; want algemeen, ook in ons land, bestonden bepalingen dat zij, zoo zij honden hielden, daarmee op eerbiedigen afstand moesten blijven van de bosschen en jachtvelden der heeren.

In Engeland verboden de »Forest Laws» van Koning CANUT aan eigenaars van landerijen, die een mindere waarde dan £ 100 hadden, om windhonden te houden.

Deden ze 't toch en kwamen deze dieren binnen een afstand van twee mijlen van de Koninklijke bezittingen, dan moesten twee teenen der voorpooten afgesneden worden.

In een »grootte keur» van Voorne, anno 1519, kan men lezen dat de »huislieden» slechts één windhond mochten houden die de voorste poot afgehouden of verminkt zou worden, als hij in de nabijheid der gravelijke jachten kwam.

In 1548 zond o. a. de Stadhouder van Gelderland aan iemand een »knijptange om die honden de poten af te knijpen.»²

Die operatie heette toen »bepooten».

¹ Zie bijv. SLOET: *Het jachtbedrijf onzer voorouders*, Arnhem 1848. MERULA: *Jachtbedrijf*, blz. 62; VERSTER v. WULVERHORST, DE WAL, euz.

² VAN HASSELT. »Geldersche Bijzonderheden».

Laat ons nu de diverse windhondensoorten in den loop der eeuwen eens even nagaan in verschillende landen, nadat zij de boven beschreven kruisingen met andere honden hadden doorstaan.

Voor al in Frankrijk heeft men in de middeleeuwen zeer veel windhonden en windhond-meutes gehouden, vooral voor de wolvenjachten. Hier voor gebruikte men een groot soort, »lévriers d'attache" genoemd, die wederom verdeeld werd in »lévriers d'estric" die al spoedig werden losgelaten bij het begin der jacht en in »lévriers de flancs" of »de compagnon" die eerst later van uit schuilplaatsen ter zijde werden aangehitst.

Bovendien had men nog »lévriers de tête" die ten slotte het wild van voren den weg moesten versperren en die uit de groote en sterkste honden werden gekozen.

De »lévriers doguistes" waren kruisingsproducten tusschen woeste en sterke doggen; men kan deze hier en daar nog op afbeeldingen en schilderijen zien, o. a. op het bekende doek »De Berenjacht" van PAULUS POTTER, op het Rijksmuseum te Amsterdam.

Deze gekruiste windhonden, en ook de lévriers de tête, kwamen meestal uit Ierland en Schotland en ik vermoed dat de groote Iersche, waarover o. a. DE BUFFON wonderen verhaalde, dit soort honden waren.

Tot in de 16de eeuw duurden in Frankrijk de jachten met windhonden, doch ook nog later, ten tijde van HENDRIK IV, jaagde men nu en dan nog wel de parforce-jachten met windhonden; meestal echter werden daarvoor de eigenlijke parforce-jachthonden gebruikt, zoo het tenminste niet op bijzondere snelheid aankwam.

Onder LODEWIJK XIII kwamen de wolvenjachten tot grooten bloei en werd de Louveterie opgericht, die tot hoofd had een »Grand Louvetier de France" en een enorm personeel van oppassers, jagers, valkeniers, enz. tot zelfs bakkers voor het hondenbrood, tot na-sleep had.

De honden werden op de jachten van die tijden beschut door pantsers van paardenhaar, zijde en bombazijn en voorzien van scherpgepunte halsbanden, teneinde tegen de aanvallen van wolven en zwijnen eenigermate beschut te zijn.

De mooiste en grootste windhonden werden bewaard voor feestelijke gelegenheden. Zij droegen den naam van »Lévriers de la Chambre". Omstreeks 1787 werd de Fransche »Louveterie" opgeheven.

De kleine windhonden hadden den vorm en de grootte en kleuren der hedendaagsche gladharige Engelsche windhonden.

De geheel witte waren zeer duur in prijs. De windhondjes die voor luxe gehouden werden in Frankrijk en die men op tal van afbeeldingen uit vorige eeuwen kan vinden, heeten »lévrans». Soms dienden ze ook wel voor de konijnenjacht. De vrouwelijke honden dezer soort noemde men soms »lévriches».

In 1844 werden alle drijfjachten met windhonden verboden in Frankrijk.

Engeland toont een geheel ander beeld ten opzichte van de soorten der windhonden.

De Kelten hadden daar reeds vroegtijdig — wanneer is onbekend, sommigen beweren in 300 v. Chr., anderen in 500 v. Chr. — de windhonden gebracht en uit de »Saxon Dialogues» blijkt, dat zij er voornamelijk herten en zwijnen mede jaagden alsook rendieren, die in 1159 nog bij Caitness geconstateerd werden. De Swift-hounds van ELFRIC, graaf van Mercia (300 of 400 n. Ch.), zullen ook wel windhonden geweest zijn.

In de 13^e eeuw werden in Engeland windhonden als betalingsmiddel gebruikt voor boeten; want aan Koning JOHN werden in 1210 »een snelloopend paard en zes windhonden» als zoodanig gegeven. Dezelfde koning zond, in 1213, 140 stuks windhonden naar zijn park bij Knoppe, voor de hertenjacht.

Tegen het einde der 17^e eeuw, bij het verdwijnen der wolven, had men in Engeland alleen nog de middelsoort groote windhonden voor de hazenjachten en verdwenen de oude sterke en groote soorten.

In die tijden waren de windhonden-rennen (coursings) zeer in zwang.

Zoo won Sir WILLIAM PYLFERING, ten tijde van HENDRIK VIII (1529 tot 1532), 59 shillings van den koning in een wedstrijd tusschen zijn eigen windhonden en die van den koning en tijdens de regeering van koningin ELIZABETH bestonden er reglementen voor de wedstrijden met windhonden (*rules of the leash*), die later door den graaf van Norfolk werden verbeterd en waarvan nog vele bepalingen in de tegenwoordige wedstrijdreglementen terug te vinden zijn.

In 1776 werd door lord OXFORD de *Swaffham Coursing Society* gesticht en in 1780 richtte lord CRAVEN de *Ashdown Park Meeting* op.¹

Door deze soort van sport, die men van de windhonden vorderde, werd de fokking daarvan ook weder met kracht ter hand genomen,

¹ BLAINE. »Rural Sport».

waarvan het gevolg geweest is, dat de *Engelsche* windhond van het begin der vorige eeuw af ook in alle andere landen zijn vroegere stamgenooten verdrong als luxehond en als renner.

De windhonden worden thans volgens de moderne raspunten verdeeld in kortharige, ruwharige en langharige.

De kortharige Engelsche windhond staat algemeen bekend als Greyhound, een benaming, die hij, volgens BECKMANN, zou te danken hebben aan den hoogen rang (*gre* = voornaam, van rang: *degree*), dien hij inneemt onder de Engelsche honden.

Het Oud-Gallische *gre* (een verzameling wild) is volgens hem mischien van invloed op den naam geweest die later tot *grewhunde*, afgekort *grewnd*, werd vervormd.

Doch ik vond dat *gre* ook een Iersche volksuitdrukking is in »to bear the gre»: den voorrang hebben.

In het Oud-Engelsch is 't *grech* of *greg*.

Bij de kortharige Engelsche windhonden behoort ook de Whippet gerekend te worden, doch deze, uitsluitend voor rennen gebruikte, kleine windhond is van latere tijden en thans zelfs nog niet, wat kleur en grootte aangaat, bijzonder constant te noemen.

De Italiaansche Ventredda is zuiverder en minder onderhevig geweest aan andere, voornamelijk terrierkruisingen, zooals de Whippet.

Behalve die Ventredda is in Italië nog een middelsoort-groote windhond, de Cirneca, met korte spitse ooren, en in Spanje bestaat, naast den grooten windhond of Galgo, de kleine of Rodingo.

Nog zijn kortharige windhonden (sloughis) te vinden in 't noorden van Algiers.

De ruwharige windhonden, beschreven door schrijvers in de 17de en 18de eeuw in Frankrijk, Duitschland en Engeland, zullen, naar ik vermoed, wel hoofdzakelijk afstammelingen geweest zijn van verbasterde windhonden en doggen of herdershonden.

De Engelsche Lurchers waren ongetwijfeld zulke kruisingsproducten en werden voornamelijk in gezelschap van stroopers en dergelijk gespuis aangetroffen.

Een zeer oude ruwharige windhondensoort is de Schotsche of Deerhound, evenals de Iersche wolfshond, doch waarvan eerstgenoemde meer 't windhondentype nadert.

Beide soorten zijn aan tal van begrips- en naamverwarringen onderhevig geweest, omdat beide soorten voor de groote hertenjachten in Schotland gebruikt werden, waaraan ook kortharige windhonden deelnamen.

Vandaar dat men ze genoemd vindt als Greyhounds, Staghounds, Fleethounds, Irish Greyhounds, Deerhounds (1600), enz.

De *Canes Scotici*, waarvoor SYMACHUS aan zijn broeder FLORIANUS zijn dank betuigde en de groote vechthonden uit Brittanje, die de Romeinen voor hun arena's deden komen en tal van andere oude historische feiten duiden op het bestaan van groote windhondachtige dieren in 't noorden van Engeland; doch met juistheid te zeggen welke soorten dit geweest zijn en waarvan de Schotsche of Iersche ruwharige windhonden afstammen, is onmogelijk.

Tot de langharige windhonden behooren in de eerste plaats de talrijke Russische soorten, *allen* Barsois genoemd en waarvan de Psowai of windhond met gelvend haar tegenwoordig een zeer gezochte luxehond is, die echter nog steeds Barsoi betiteld wordt.

Een geschiedenis hebben deze Russische jachthonden, waarmede vooral op de wolven veel gejaagd werd en ook thans nog wordt, niet, evenmin als de andere hoofdgroep der langharige windhonden, namelijk de Grieksche of oude Aziatische windhonden of Tazi.

De windhond is van groot belang voor de studie over de afstamming van den *canis familiaris*, vooral omdat enkele soorten nog overeenkomstige vormen hebben met de wilde honden. Zoo gelijkt de windhond van Akaba zeer veel op de kleine Dib (*Canis Anthus*, *Cuv. fem*) en die van Soedan vertoont duidelijk een overgangsvorm tusschen den primitieven windhond der Balearen en den tegenwoordigen.